

Zbroj

Zbroj je třeba ze dvou důvodů.

Ochrana - na dřevárnách kupodivu ten méně důležitý, alespoň u zbroje trupu. Určitě využijete dobré rukavice. Rozhodně neuškodí přilba. A potěší i suspenzor, nákrčník a ochrana citlivých kloubů (lokty, kolena) a částí těla (předloktí, holeně). Zbroj trupu upotřebíte, jen pokud jste štíhlí (takže vaše rány netlumí větší vrstva masa) nebo citliví na bolest. To samozřejmě neplatí pro kekely, kde je zbroj dokonce povinná nebo pokud častěji potkáváte čepel polstrované mikroporézní pryží (ty jsou dost cítit).

Vzhled - pokud hrajete válečníka, je zbroj nejlepší kostým, jaký můžete mít. Ve zbroji se budete cítit dobře a sebevědomě.

Zbroj má ale i své **nevýhody**. Kromě toho, že je drahá na pořízení / pracná na výrobu, je také těžká. Ve zbroji se rychle unavíte a pořádně zpotíte, zpomaluje vaše pohyby, což vás citelně (!) znevýhodní v boji. Je náročná na údržbu, a pokud vlastníte něco pořádnějšího, už to musíte vozit autem.

A ještě jedna rada. Nikdy by to nemělo vypadat, že máte lepší (tlustší) zbroj než ve skutečnosti. Protivníci tlumí své rány podle vaší zbroje, a pokud to vypadá, že jste dobře obrnění a ve skutečnosti to není pravda, zapláčete. Klasickou chybou je pořídit jen přední díl kyrysu a chybějící zadní díl zamaskovat pláštěm.

Materiály

Nejprve obecně k materiálům, ze kterých mohou být zbroje, jejich výhodám a nevýhodám. Taky trochu k tomu, jak lze takovou zbroj zdobit, abyste se vyhnuli fádním velkým plochám. Příkládám i nějaké fotky (vesměs perfektních kusů).

Plast - moderní sportovní chrániče fungují dobře, jsou lehké a levné. Na každou bitvu vřele doporučuji suspenzor, chrániče loktů, a pokud máte volnější kalhoty, tak i kolen a holení. Samozřejmě lze mít i středověké varianty. Ale pokud začínáte, neváhejte.

výhody: levné, lehké, dobře drží, dobře tlumí rány

nevýhody: je třeba je skrýt pod kostým

zdobení: žádné, tuto zbroj nesmí být vidět

Látka - konkrétně se jedná o prošívání a vycpávání. Prošívání = mezi dvěma vrstvami látky (někdy je vnější vrstva i z tenčí kůže) je polstrování (typicky vatelín nebo deka) a celé je to prošito čtvercovým či kosočtvercovým vzorem, aby se vnitřní materiál nesul dolů. Vycpávání = dvě vrstvy látky sešijete a ušijete tunýlky, které vycpete odstřížky textilu, vlnou apod. Vycpávání je náročnější na výrobu, ale více chrání. Tento typ zbroje může kryt i hlavu (batvat) a částečně i končetiny.

Problémy jsou klouby, obvykle musí být na vnitřní straně kloubu díra, aby ho šlo ohýbat. Látkové zbroje jsou na dřevárny skvělé a lze je vřele doporučit. Vyhýbejte se jen tlustým vycpávaním, tlumí moc dobře a vy necítíte zásahy. Také pozor na déšť. Látkové zbroje dokážou pěkně nasáknout.

Kožené řemínky a spoje by mělo být možné sundat, aby se prošívání dala práť.

výhody: levné, lehké, dobře tlumí rány, lze si vyhrát se vzhledem

nevýhody: trochu pracné, nevypadáte moc obrněně

zdobení: výrazná barva, kontrastní lemy, prošití kontrastní barvou, prošití podložené pásky látky kontrastní barvy, tvar a směr

prošívání, výrazné, hezky provedené zapínání. Pozor na ozdobné nýty, vypadají uměle (jsou příliš lesklé), ale hlavně přenášení náraz skrz zbroj

Kůže - hovězí hlazenice o tloušťce 3-4 mm, v extrémnějších případech i tlustší. Kůže je na dřevárny snad nejlepší materiál. Po ošetření (Elascon) zvládne i slušný déšť. Není velký problém ušít (snýtovat) si zbroj sám (bude na míru, bude podle vás a citelně ušetříte). Začnete s jednoduchými nátepníky, a když vás to bude bavit, pokračujte. Z kůže lze snadno vyrobit i dobrou imitaci kovové zbroje (obrázky vlevo dole), jen potřebujete akrylovou kovovou barvu.

výhody: lehké, odolné, dobře tlumí rány, dobře vypadá, lze si velmi vyhrát se vzhledem

nevýhody: dražší materiál, chvíli trvá, než se s ním naučíte pracovat

zdobení: barvení, zdobení raznicemi, vrstvení, ozdobné prvky jako nýty, zdobené přezky apod.

Ocel - tenký (cca 1,2 - 1,5 mm, víc nepotřebujete) plech či kroužková zbroj (tenčí drát a větší průměr kroužků, aby byla hodně lehká). Klasika, skvěle vypadá.

Pozor, na rozdíl od skutečných šermířů, kteří potřebují ocel, aby zastavila ostří zbraně, nás ostří netrápí a stačí nám rozložení úderu (na což bohatě stačí prošívaná či kožená zbroj. Ocel potřebujeme víceméně jen na přílby. Dobrý poměr cena/výkon (vizuální efekt) mají menší ocelové ramenní chrániče a špatný není ani kyrys. Nedoporučuji ocelové rukavice (více níže).

Ačkoliv vypadá skvěle, má kovová zbroj mnoho nevýhod. Asi nejdůležitější je, že je ocelová zbroj poměrně bezohledná vůči ostatním: necítíte (a tím pádem ani neuznáváte) zásahy protivníků, sami díky tomu většinou méně brzdíte a také se o hrany vaší zbroje rychle ničí polstrování cizích zbraní. Pod kovovou zbroj potřebujete

tlumení (prošívanici). Kovová zbroj rezaví (a rez se špatně čistí). Chce to hodně hlídat hmotnost - nepotřebujete zbroj ze stejně tlustého (a těžkého) plechu jako historičtí šermíři, i rozměry - pokud kupujete celou zbroj, měla by být na míru. Kromě kroužkových zbrojí a černěných skřetích plechů si z ní toho moc nevyrobíte sami a musíte vše koupit. Pokud chcete specifické tvary či zdobení, bude to opravdu hodně drahé.

A ještě k hmotnosti - nepočítejte s tím, že když budete nosit zbroj často, tak si na ni zvyknete a už vás nebude tolik zpomalovat (oblíbený prvek počítačových her :-). Jeden můj známý (urostlý kovář) zkusil nosit kroužkovku celou zimu a jen si (trvale) zničil záda. Po delším nošení získáte lepší odhad, jak vás zbroj zpomalí a kolik v ní vydržíte, o moc víc ne.

výhody: dobře to vypadá, dobře to chrání

nevýhody: dost drahé, těžké, rezaví, necítíte rány, ničí polstrování

zdobení: vrstvení, tvarování, mosazné prvky, rytí, žlábký (kanely), u kroužkových košil lemy a symboly z kroužků jiné barvy.

Jekor - ať už jako imitace kožené zbroje (jekor polepený tenkou kůží), ocelové zbroje (jekor opakovaně natřený a zbroušený) nebo high fantasy zbroje (nechcete imitovat reálný materiál, barvíte dle předlohy). Pozor, vzhledem k povrchové úpravě (náklady navíc a hodně práce) vyjde většinou levněji opravdová kůže nebo ocel.

výhody: velmi levné, lehké, snadno se s tím pracuje, uděláte, cokoliv potřebujete

nevýhody: už se špatně shání, vypadá uměle, hodně práce s povrchovou úpravou

zdobení: barvení, vrstvení

Laminát - Pevné (4-6 vrstev) a lze mu udělat velmi realistický povrch - první (vnější) vrstvu epoxidu smícháte v hmotnostním poměru 1:3 s kovovým prachem (ocelový snadno seženete u brusek) a poté vyleštíte ocelovou vatou. Je dost pracné vyrobit formy, ale z každé uděláte několik kusů a hlavně umožňuje tvarovat neuvěřitelné věci, za které byste se kovotepci nedoplatili.

výhody: lehké, vypadá docela realisticky, více kusů z jedné formy, lze tvarovat dle fantazie

nevýhody: pracné, chce to

postupně získat zkušenosti

zdobení: úžasné tvary, stínování akrylovými barvami, probarvení různými barvami či druhy kovů

Kaširovaná zbroj -

Kostrá z pletiva (hustého) na ni

buď papír (snadné, ale moc nevydrží) nebo látku a epoxid. Nezdá se to, ale vydrží a je to vcelku přístupná metoda i pro méně zkušené kutily.

výhody: ne moc drahé, poměrně jednoduché

nevýhody: pracnější, přeci jen to vypadá méně opravdově

zdobení: tvarování, barvení

A dále již zbroj podle typu (od nejpotřebnějších k nejméně nutným).

Rukavice

U rukavic nezapomeňte na to, že uvnitř dlaně musí být rukavice tenká, abyste mohli dobře držet zbraň. Samozřejmostí je, že nesmí omezovat pohyblivost ruky (u těžkých rukavic alespoň nijak výrazně). U středních a těžkých rukavic je lepší používat palčáky, které chrání prsty výrazně lépe než prstové rukavice (rána se rozloží na mnohem větší ploše), navíc samostatně prsty v boji moc nepotřebujete. Rukavice mějte takové, aby se daly snadno a rychle nasadit a sundat, nejste pak líní si je vzít pokaždé, když je potřebujete.

Rukavice lze rozdělit na tři skupiny. Lehké jsou tenké, lehké a pohyblivé a před modřinami vás neochrání. Zabrání ale oděrkám, puchýřům a stržené kůži. Jsou vhodné, pokud bojujete jen málo nebo máte zbraň, která vám kryje ruku (třeba šavlovým košem), na ruku držící štít nebo (s uštířenými konci prstů) pro lučištníka, který také šermuje. Střední už jsou nějakým způsobem zesílené, aby lépe ztlumily náraz, ale ránu je stále cítit. Jde o rukavici k běžnému použití, stále se počítá s ochranou ruky alespoň příčkou. Těžké rukavice jsou nejen polstrované, ale i s tvrdým povrchem, takže dobře tlumí prakticky cokoliv. Hodí se, pokud je vaše ruka zcela nekryta (k sekerám, palicím, holím apod.)

Lehké: Z kostýmových důvodů určitě nepořizujte nic zjevně moderního, tj. různé barevné pracovní či zjevně moderní zimní rukavice. Též zapomeňte na pletené rukavice, nechrání. Hodí se jakékoliv kožené (zimní, pracovní, motorkářské). Z pracovních jsou oblíbené černé svářečské, jen je vhodné začernit lihovým fixem oranžové lemování prstů. Jsou ale hodně velké. Pokud máte menší ruku, tak se poohlédněte po dámských zimních kožených rukavicích. Pracovní rukavice se vyplatí koupit ve specializovaném obchodě či eshopu, mají i různé velikosti. Kupte nejlépe kozinkové světlé a nabarvěte je barvou na kůži, případně lze i mořidlem na dřevo.

Střední: Je zde několik možností: tenká vlněná rukavice dovnitř kožené pracovní je minimum. Tak akorát je tenká rukavice, která má zvenku na prstech, hřbetě ruky a zápěstí přídělanou (přilepenou, lépe přišitou, nepoužívejte nýty, ty přenáší úder přímo na ruku) tlumící vrstvu. Hodí se tlustý (1-2 cm) filc nebo složená tlustší látka (deka, nový hadr na podlahu), naopak nehodí se moc molitan (je moc měkký, byla by ho potřeba příliš velká vrstva). Vznikne tak jakási boxerka. Taková rukavice je velmi levná a jednoduchá na výrobu a přitom krásně tlumí. Tlumení je vhodné na vrchu doplnit jednou vrstvou kůže (či maskovaného jekoru).

Mezi střední rukavice patří i rukavice kroužková (pod kroužky musí být samozřejmě tlumení), ale ty nedoporučuji - jsou zbytečně těžké a o nic líp nechrání (ocel chrání hlavně proti ocelovému ostří a tím do vás nikdo sekat nebude). Patří sem i některé sportovní rukavice (snad hokejbal apod.), ale ty jsou drahé a je třeba maskovat jejich moderní vzhled (látkou nebo kobercpáskou).

Těžké: První vás samozřejmě napadnou ocelové plátové. Nejsou ideální hned ze čtyř důvodů: 1) váha - když na každou ruku přidáte necelé kilo, budete mnohem pomalejší a MNOHEM rychleji se unavíte (schválně si je zkuste půjčit a hodinu v kuse v nich intenzivně šermovat), 2) nebezpečí, že s nimi někoho (samozřejmě nechtíc) zraníte - není až zas tak malé a dost to bolí, 3) ničí se o ně polstrování zbraní nepřátel, 4) cena (alespoň pokud chcete nějaké slušné s dobrou pohyblivostí). Na dřevárny stačí rukavice kožené. Můžete je koupit nebo zkusit sami vyrobit. Bude to chtít trochu práce a experimentování s vhodným tvarem (vyrobte vzor z tvrdého papíru, místo řemínku gumičky apod.). Zdánilivě snadnou variantou jsou též hokejistická nebo lépe lakrosová (je pohyblivější) rukavice, ale u těch je třeba pracně maskovat moderní vzhled. Zesílenou rukavici si můžete i ušít (viz zvláštní návod).

Další zbroj končetin

Nátepníky - Můžete je koupit (nabídka je velká), ale většinou jde spíše o kostýmový doplněk než zbroj (tenčí kůže, nekryjí celou ruku). Pozor ani pro nátepník neexistuje univerzální velikost. Doporučuji ho spíše vyrobit, je to hodně snadné a je to dobrý začátek s výrobou. Střih uděláte z novin, nátepník vyříznete z kůže (v nouzi z jekoru, ale pak musíte pracně maskovat) a přidáte zapínání. To se řeší buď šněrováním (pomale nasazování) nebo na dvě tři přezky (hůře drží na ruce). A opět zvažte, zda koupíte moderní přezky (jednodušší, levnější) nebo seženete historické (hezčí, sladnější). Největší výběr mají zde: <https://www.drakkaria.cz/kuze-brasnarstvi-opasky/opaskove-spony-prislusenstvi/> Pokud má nátepník fungovat jako zbroj, měl by kryt celě předloktí (klidně i loket),

ale současně nesmí překážet při pohybu zápěstí a během boje nesmí sjíždět k zápěstí - to je docela problém. Asi nejlepší řešení je na konec nátepníku připojit kryt lokte a nad loktem ho přichytit řemínkem či páskem kolem bicepsu.

Nátepník se nebojte vyzdobit, a pokud je z tlusté kůže, můžete ho vytvarovat - namočíte ho na minutu do teplé vody a poté přiložíte na ruku, dotvarujete a necháte vyschnout.

Chrániče loktů - Na larpy nejsou nutné, ale na intenzivnější bitvy se hodí. Jednoduchá varianta jsou moderní plastové pod kostýmem, ale mohou být i součástí kostýmu a to buď jako kožené či kovové "myšky" nebo jako zaoblené konce nátepníků, kryjící loket (obrázek vlevo).

Chrániče nohou - pro koleno platí totéž jako pro loket. Dbejte na to, aby kryly koleno hlavně ze strany. Štítáři mohou upotřebit krytí stehna pod štítem, je to časté místo zásahů. Jinak jsou chrániče stehen spíše vzhledová záležitost. Je to velký sval, zásahy tam moc nebolí.

Nákrčník

Případný zásah do krku je nepříjemný a nebezpečný. Zvláště ho lze doporučit na akcích s kopími, protože spíše než zátylek, potřebujete chránit hrtan. Může být součástí zbroje, ale lze ho vyrobit i samostatně. Jeden, hezky chránící, je na obrázku vpravo.

Přilba

Není levná, ale na bitvy se dlouhodobě vyplatí. Může být na ocelový šerm, ale lepší je z tenčího plechu (nebude tak těžká) a samozřejmě musí být dobře polstrovaná - sedící batvat, v nouzi polstrování vplené přímo do přilby (pokud není vidět). Kromě toho, že by měla ladit se zbytkem vašeho kostýmu, tak vám nesmí clonit výhled. Vhodná je nordmanka, šlap (pokud potřebujete mít krytý obličej, tak s "rybí kostí") nebo barbuta či plechový klobouk. Pro naše účely není úplně ideální kroužková kápě na hlavu (samozřejmě musí být dobře polstrovaná). My nepotřebujeme ani tak, ocelovou vrstvu, která zastaví ostrou čepel, ale tvrdou plochu, která pomůže rozložit ránu na větší plochu. Přilbu můžete mít i z kůže (lehčí, méně tlačí) a vhodný je zde i laminát. Slušně ochrání i tlustý batvat a jakž takž i jakákoliv tlustá čepice či kožešinová čapka. Upraveným moderním přilbám (stará vojenská přilba, zednická přilba s odříznutým kšiltem, přilba na lyže apod.) se spíše vyhýbejte. Moderní původ je hodně poznat a zrovna přilba je velmi výrazná součást kostýmu.

Obličej a krk vám mohou ochránit nánosník, lícnice či závěs. Měly by ale stylově sedět ke zbytku kostýmu. Hledí se pokud možno vyhýbejte, příliš omezuje výhled. Nánosník musí být kus před nosem, aby do něj nenarazil (a přilba vám musí pevně sedět na hlavě, nesmí se posunout, aby vám váš nánosník nezlomil nos). Závěs může být z kroužků, ale pak si pod kroužky dejte látku, aby vám netrhal vlasy.

Přilbu můžete dozdobit různými efektními ozdobami, jako jsou rohy, chocholy, klenoty apod. Ale s rozumem, aby se vám nezachytávaly o větve a nedělaly přilbu moc těžkou nebo nevyváženou, to je hrozné zlo.

Zbroj trupu

Asi nejvíc "kostýmová" část zbroje. Zde je kritický vzhled. Snažte se vyhýbat velkým, monotónním plochám (typicky klasická kroužková košile). Z praktického hlediska je samozřejmě lepší udělat třeba koženou zbroj trupu z jednoho kusu, ale mnohem lépe vypadá spojená z více, hezky navrstvených menších kusů. Z tohoto ohledu jsou vděčné i různé lamelové, destičkové či šupinové zbroje. Ale pozor, jsou těžší a mnohem pracnější na výrobu. Velké plochy pomůže rozbít i zdobením, případně různé přídatné díly (ramena, nákrčník) a popruhy a závěsy přes zbroj.

Je otázka zda zbroj trupu koupit nebo vyrábět. Kupovat se vyplatí, když nemáte čas ani zkušenosti, ale máte dost peněz. Vyplatí se koupit složitější a náročnější věci (typicky plátovka). Vyrábět se vplatí, když nemáte typickou velikost, když chcete něco speciálního či speciálně zdobeného.

Vyplatí se vyrobit si kroužkovou košili (spousta práce, ale celkem jednoduché, plést lze po dohodě s učitelem i během výuky). Použijte trochu tenčí drát a používejte o něco větší kroužky (pak může košile velikosti trička vážit 5 kg místo 12 kg). Také nedělejte dlouhé rukávy a košili ukončete v půlce stehen. Ušetříte si práci a hmotnost. Pokud chcete, aby vám kroužková košile nerezla, vyrobte ji z pokoveného, nerezového či třeba mosazného drátu. Jinak mějte košili dobře proolejovanou konzervačním prostředkem, nenechávejte ji ležet na zemi a na dešti. Pod kroužky se musí nosit prošívanice a počítejte s tím, že bude brzy hnusně promaštěná.

Běžně se doma vyrábí různé kusy plátové zbroje pro skřety a barbary. Vystříháte plech, vykletepete ho a načerníte. Kupodivu to jde udělat docela snadno a i bez dílny. Jen nikdy nepoužívejte pozinkovaný plech (na okapy), vypadá hrozně.

A když už kupujete, tak je dobré rozmyslet si, kde koupit.

Můžete koupit na internetu. Je to nejlevnější, ale věci si nemůžete pořádně prohlédnout ani vyzkoušet. Internetové obchody se hodně liší od levných věcí pro začátečníky po zakázkové luxusní věci pro bohaté. Můžete najít zkušeného řemeslníka (nebo i jen zkušeného známého, co rád vyrábí) a objednat u něj. Bude to dražší, ale na míru a podpoříte naše tvořivé lidi. Můžete koupit z druhých rukou, od známých, na internetových bazarech (mrkněte na bazar.arms.cz) apod. Je to levné a občas narazíte na pěkné kousky.

Kde nekupovat: obchody pro turisty, předvánoční trhy apod.